

Ben önce kriz konusunda doğduğunu düşündüğüm bir karışıklığı tasrih etmek istiyorum. Benim bildiğim kadar kapitalizm 1970'lerde girdiği krizden henüz çıkmadı. Ben iktisatçı değilim ama iktisatçıların genel olarak, geleneksel olarak kullandığı tüm ölçütlere göre dünya ticaret hacminin daralması gibi ölçütlere göre dünya kapitalizmi derin bir kriz içinde bulunuyor. İçinde yaşadığımız durumun özgüllüğü bu şartların bir iki istisna dışında ciddi bir anti-kapitalist, söz gelimi 20'lerde olduğu gibi, kavga doğuramamış olması. Bunun da nesnel şartlarda olduğu kadar dünya komünist hareketinin kendi tarihsel önderlik rolüyle de ilgili olduğunu düşünüyorum. Bu sadece bir değinme. Benim asıl üzerinde durmak istediğim daha önce üzerinde durulan bilimsel teknik devrim. Bilimsel teknik devrimin üretici güçleri geliştirdiği elbette doğru ama bunun özgül biçimi üzerinde durmamız gerekiyor, özellikle demokrasiyle ilişkisi açısından. Bilimsel teknik devrimin en önemli sonucu tarihte ilk kez olarak belki bilgiyi doğrudan doğruya metalaştırmış olması. Buna bilgi işlem devrimi de diyoruz. Bu şu anlama geliyor. Bilginin üretimi ve biriktirilmesi artık kapitalist bir üretim çerçevesi içerisinde gerçekleştirilen bir şey haline geldi. Bilginin üretimi kâr mantığına göre yapılan bir şey haline geldi ve daha da ötesi bilgi işlem sektörü diyebileceğimiz şey diğer bütün sanayi sektörlerindeki kârlılık ve verim oranlarını belirleyen, bir zamanlar Demir Çelik, bir zamanlar Tekstil Sanayinin olduğu konuma yükseldi, kilit sanayi halini aldı. Bütün bunların demokrasiyle ne gibi bir ilişkisi var? Ertuğrul konuşmasında bilgi tekelinin kırılmasından söz etmişti. Eskiden bilgi tekeli dediğimizde bu daha çok bir metafor olarak kullanılıyordu ve geniş halk sınıflarının bilgisiz bırakılması siyasal kerteye özgü bir davranış biçimiydi ve daha çok egemen sınıfların siyasi temsilcileri ve kurumları aracılığıyla gerçekleştirdiği bir şeydi. Oysa bugün artık durum çok farklı bir hal almış durumda. Bu eğilimin daha başındayız ama, çok farklı alanlardaki bilgiler formelleştirilip tekelci sermayenin kendini yeniden üretmesinde kritik bir rol oynamaya başladıkça eskiden demokratik kurumların aldığı kararlar giderek tekelci sermayenin kendini yeniden üretim süreci içerisinde aldığı teknik birer kararlara indirgenecektir, indirgenmeye başlanmıştır. Ve buna bağlı olarak bizim alışageldiğimiz demokratik hayat, demokratik kurumlar manzumesi giderek içeriksizleşecektir. Şimdi bütün bunların üzerinde bu kadar durmamın nedeni deklarasyonun en eleştirilen noktası global sorunlar mevzuu oldu. Global sorunların çözümüne yönelmesi için bile sosyalizm gereklidir dendi. Bugün artık bilginin almış olduğu bu özel konumdan ötürü bilgilenme hakkını savunmak doğrudan doğruya tekelci sermayenin varlığının ortadan kalkmasını gerektirir. Bunu talep etmeyi de içerir. Çok somut bir örnek vereyim. Şu ozon tabakası tartışması epeydir sürüyor. Mesela benim, bunun nedenleri hakkında şöyle bir iddiam var, hâlâ sınamakta güçlük çektiğim bir iddia; % 90 ölçüde hava taşımacılığında kullanılan bir gazın sorumlu olduğu söyleniyor. Eğer bu doğruysa bunun çözümü sermayeyle ilgili çok köklü bir reorganizasyon gerektirir. Bunun yanında diğer birçok olayda olduğu gibi buna karşı mücadele için önerilen tüketici boykotu gibi davra-

nış biçimleri giderek göstermelik, seyirlik birer davranışa indirgenmek durumunda kalır. Zaten diğer demokratik kurumların başına gelen de içeriksizleşmedir, doğrudan doğruya sermayeyi sorgulamayan bütün mücadele biçimleri bu tehlikenin tehditi altındadır. Tamamen kendisini sembolik düzeyle sınırlamak, tamamen bir jeste dönüşme tehditi altındadır. Gelişmiş kapitalizmin, bu aşamasında özellikle de bilimsel teknolojik devrimden ötürü bugün özel sermayeyi tekelci sermayeyi sorgulamadan doğrudan doğruya bunun varlığını ortadan kaldırmaya yönelmeden bir demokrasi mücadelesi yapmanın çerçevesini ortadan kaldırmıştır.